

Wyrok z dnia 6 kwietnia 2006 r.

II UK 174/05

Na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) prawo do pobierania renty rodzinnej ulega przedłużeniu do zakończenia ostatniego roku akademickiego, na którym uprawniony ukończył 25 rok życia, bez względu na to, czy rok ten powtarza, czy odbywa na nim studia po raz pierwszy.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 kwietnia 2006 r. sprawy z wniosku Sylwi F. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G.W. o przywrócenie renty rodzinnej, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 kwietnia 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2005 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie oddalił apelację ubezpieczonej Sylwii F. od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 grudnia 2004 r., oddalającego odwołanie od decyzji Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, odmawiającej przedłużenia jej prawa do renty rodzinnej do końca roku akademickiego będącego ostatnim rokiem jej studiów.

Organ ubezpieczeń społecznych oraz Sądy *meriti* uznały, że ubezpieczona nie spełniła uzależniającego uwzględnienie jej wniosku warunku ukończenia 25 roku ży-

cia w czasie nauki na ostatnim roku studiów (art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, że ukończyła ona 25 lat w dniu 5 maja 2004 r. w roku akademickim 2003/04, gdy była studentką pierwszego roku trwających trzy semestry magisterskich studiów na kierunku finanse i bankowość. Sąd pierwszej instancji ustalił natomiast, że w 2001 r. podjęła trwające 4 semestry (2 lata) uzupełniające studia magisterskie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu S. i w roku akademickim 2002/03 zaliczyła III. semestr, a w roku akademickim 2003/2004 powtarzała przedmiot objęty programem II. roku studiów. Studiowanie na IV. semestrze podjęła dopiero w roku akademickim 2004/05. W tych okolicznościach Sąd drugiej instancji przyjął za udowodnione, że ubezpieczona ukończyła 25 rok życia będąc studentką ostatniego roku studiów, z tym że wówczas ten rok powtarzała. W ocenie Sądu, powtarzanie roku wykluczało możliwość przedłużenia prawa do renty rodzinnej, gdyż uznał, że to wyjątkowe uprawnienie przysługuje tylko tym uprawnionym, których nauka przedłuża się poza 25 rok życia „nie z ich winy”. Pogląd ten - dostrzegając odmienność stanu faktycznego - Sąd Okręgowy wsparł stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 7 kwietnia 2000 r., II UKN 481/99 (OSNAPiUS 2001 nr 19, poz. 593).

Skarga kasacyjna ubezpieczonej została oparta na podstawie naruszenia art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez błędną wykładnię i wprowadzenie do warunków przedłużenia prawa do renty rodzinnej dodatkowego wymagania niepowtarzania ostatniego roku studiów. Skarżąca twierdziła, że jasne sformułowanie tego przepisu nie wywołuje konieczności innej wykładni niż wykładnia językowa i na tej podstawie wywiodła, iż pojęcie „ostatni rok studiów” nie jest zdefiniowane przez wskazanie dodatkowych warunków, w szczególności, by ubezpieczony studiował na tym roku po raz pierwszy oraz by przedłużenie okresu nauki poza 25 rok życia było „niezawinione” przez studenta.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty przez przyznanie jej renty rodzinnej za okres ostatniego roku studiów, na którym ukończyła 25 lat, ewentualnie uchylenie także wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Warunki zachowania prawa do renty rodzinnej do ukończenia ostatniego roku studiów przez uprawnionego kształcącego się nadal po ukończeniu 25. roku życia określone są w art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stanowi on, że prawo do renty rodzinnej przedłuża się, jeżeli dziecko osiągnęło 25 rok życia będąc na ostatnim roku studiów, do zakończenia tego roku studiów. Sąd Apelacyjny odszedł od językowej wykładni tego przepisu, poszukując jego treści normatywnej w drodze wykładni celowościowej. Przyjął, że celem ustanowienia omawianego przepisu było zapewnienie źródła utrzymania studentom, których czas nauki przedłużył się „nie z ich winy”. Wprowadzając kryterium wartościujące, przyznał prawo do przedłużenia wypłaty renty rodzinnej tylko tym studentom, których studia przebiegały zgodnie z programem, oraz tym, których tok studiowania zakłóciły przyczyny od nich niezależne. W konsekwencji pojęciu „ostatniego roku studiów” użytym w art. 68 ust. 2 ustawy przydał dodatkową cechę odbywania na nim studiów po raz pierwszy.

Ten sposób wykładni został skrytykowany w skardze kasacyjnej, w której trafnie podniesiono, że jedynym warunkiem przedłużenia prawa do renty rodzinnej jest kontynuowanie nauki na ostatnim roku studiów ponad ograniczenie wiekowe, obiektywne, niezależne od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, czy ewentualnego powtarzania semestrów. Omawiany przepis powinien być zatem wykładany zgodnie z jasnym i niebudzącym wątpliwości brzmieniem, nieróżnicującym przyczyn przedłużenia się czasu studiów. Tak rozumiał go Sąd Najwyższy, wskazując w wyroku z dnia 11 kwietnia 1996 r., II UR 4/96 (OSNAPiUS 1996 nr 20, poz. 311), że z przepisów regulujących prawo do renty rodzinnej dla dzieci wynika, iż zasadniczym celem tego świadczenia jest dostarczanie im środków utrzymania w czasie, gdy w związku z kształceniem nie wykonują pracy dającej źródło utrzymania. Ten cel zwykle zostaje osiągnięty przed ukończeniem 25 roku życia i zasadą jest ustanie wówczas prawa do renty rodzinnej, chociażby uprawniony nie osiągnął jeszcze zasadniczego celu kształcenia. Jedyny wyjątek dotyczy nauki w szkole wyższej, uwzględniony w art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który dopuszcza przedłużenie wypłaty renty rodzinnej wówczas, gdy uprawniony osiągnął tę granicę wieku będąc na ostatnim roku studiów. Nie są istotne przyczyny wydłużenia czasu nauki, mogą więc być obiektywne lub subiektywne, także zawinione. Podobnie odniósł się Sąd Najwyższy do przerwania studiowania

na czas urlopu dziekańskiego, nie rozróżniając jego przyczyn na takie, które mają charakter obiektywny (np. choroba lub urodzenie dziecka) i inne, zależne od postępowania studenta, zwłaszcza przez niego zawinione, np. powtarzanie semestru z powodu niedostatecznych postępów w nauce (por. wyrok z dnia 3 października 2000 r., II UKN 739/99, OSNAPiUS 2002 nr 9, poz. 215).

Należy dodać, iż taka interpretacja nie rodzi niebezpieczeństwa nadużywania uprawnień do renty rodzinnej, gdyż przedłużenie okresu studiów wyższych nie wydłuża ogólnego okresu pobierania tego świadczenia przez studenta. Zgodnie bowiem z art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, możliwość przedłużenia okresu wypłaty renty rodzinnej powyżej 25 roku życia istnieje tylko do zakończenia tego roku studiów, na którym uprawniony ukończył wiek 25 lat. Rozróżnienie przyczyn wydłużenia czasu studiowania prowadziłoby zresztą w praktyce do niedopuszczalnej w odniesieniu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oceny zasadności przyznania świadczeń. W efekcie organ rentowy przyznawałby lub odmawiał wypłaty renty rodzinnej w zależności od rodzaju przyczyn przedłużenia okresu studiów.

W tym kontekście należy przypomnieć, że w wyroku z 7 kwietnia 2000 r., II UKN 481/99 (OSNAPiUS 2001 nr 19, poz. 593), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że prawo do pobierania renty rodzinnej na podstawie art. 39 ust. 2 ustawy o z.e.p. nie ulega przedłużeniu w razie powtarzania ostatniego roku studiów, odniesiono się do innego niż w niniejszej sprawie stanu faktycznego. W sprawie będącej przedmiotem wspomnianego orzeczenia student dochodził prawa do dalszej wypłaty renty, mimo ukończenia 25 lat, na czas do ukończenia ostatniego roku studiów powtarzanego ze względów zdrowotnych w następnym roku akademickim. Sąd Najwyższy nie stwierdził więc, że powtarzanie ostatniego roku studiów, w czasie którego doszło do ukończenia 25 roku, wyklucza prawo do pobierania renty rodzinnej, lecz że prawo to nie ulega przedłużeniu do końca ostatniego roku studiów, w którym student kończy 26 lat, przypadającego w następnym roku akademickim. Treść art. 68 ust. 2 ustawy oznacza bowiem, że mimo ukończenia 25 lat życia, uprawniony zachowuje prawo do renty rodzinnej tylko do zakończenia ostatniego roku studiów w trakcie którego ukończył ten wiek.

Ostatecznie należało odrzucić warunek, że ostatni rok studiów, w czasie którego uprawniony do renty rodzinnej kończy 25 lat, nie może być przez niego powtarzany także dlatego, iż wprowadzałaby nierówność traktowania tych ubezpieczonych,

którzy studiują dłużej, gdyż powtarzają ten rok, w stosunku do tych, których studia przedłużają się z powodu powtarzania lat wcześniejszych.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

=====